СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 279. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 30-го листопада 1935. — VOL. XLIII. No. 279. Jersey City, N. J., Saturday, November 30, 1935 THREE CENTS

СУД ПІДРИВАЄ ЗАКОН ҐОФІЯ

ВАШИНҐТОН.—Суд Колюмбійського Дистрикту рішив, що ухвалений на останній сесії конґресу закон Ґофія про продукцію й торговлю мягким вуглям під деякими оглядами не годиться з конституцією.

Суд признав за такі постанови цього закона, котрі реґулюють години праці й заплату робітників.

Зате суд признав важними ті постанови цього закона, що дають урядові право встановляти ціни на мягкий вуголь.

БРАЗИЛІЙСЬКЕ ПОВСТАННЯ ЗДУШЕНО.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилійський уряд подає в урядовім комунікаті, що повстання проти нього в стейтах Пернамбуко й Ріо Ґранде де Норте здушено.

Урядово обчислено, що в повстаннях населення згинули 100 людей, а в повстанню жовнірів — 38. Уряд заарештував як бунтарів 1,300 жовнірів. Будуть їх судити воєнним судом. Багато втекло.

ПРЕДСТАВНИК ПЕРСІЇ В БІЙЦІ З ПОЛІЦІЄЮ.

ЕЛКТОН (Меріленд).—Джафар Джалял, представник Ірану (Персії) у Вашинґтоні, їхав через це місто автом так скоро, що поліцай його задержав. Коли поліцай хотів дати шоферові посла візвання за скору їзду, посол почав сваритися з поліцаєм, що він не має права задержувати представника чужої держави. Підчас сварки, поліція каже, посол схопив поліцая за горло, а його жінка била поліцая по голові парасолькою. Поліцай тоді закув посла в ланцюшки й повів на поліційну стацію.

На поліції шофер заплатив кару за скору їзду. Посол каже, що він буде протестувати проти поведінки поліції перед департаментом стейту.

СМЕРТЬ 6 ОСІБ В ОГНІ.

ФОРТ ВОРТ (Тексас). — У пожарі дво-поверхового дому, що почався з того, що чоловік засвітив сірник коло ґазової кухні, що мала в собі проточину, згинули 6 осіб.

Сила вибуху була така велика, що викинула одну жінку з кухні крізь двері на коридор. Від вибуху занялася на ній одіж. Один сусід, що вибіг зі свого мешкання на гук вибуху, задушив на ній огонь та завіз її до шпиталю, але вона там зараз померла з попечень.

4 ЛЮДЕЙ ЗГИНУЛО ВІД ВИБУХУ ҐАЗОЛІНИ.

БОМОНТ (Тексас). — Родина Вайонів, спроваджуючися до нового мешкання, пробувала його вичистити. В тій цили вони змочили всі стіни мешкання ґазоліною. Та випари цеї ґазоліни займилися від тліючого в печі вугля. Наступив вибух.

У кімнатах хати спали тоді 3 дітей Вайонів. Батько кинувся в хату ратувати дітей. Жінка старалася його здержати й схопила його за сорочку. Він вирвався їй з рук, лишаючи кусок сорочки в руці. За хвилю він пропав у горіючім домі. За якийсь час горіючий дім завалився, погребуючи батька й дітей.

ВАЖНЕ ЗУБАРСЬКЕ ВІДКРИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — Колюмбійський університет подав до публичного відома, що д-рові Ліройові Гартменові, професорові дентистики в цім університеті, вдалося зробити в цій ділянці відкриття, яке зреволюціонізує всю практику лікування зубів.

Вдалося йому саме відкрити таку субстанцію, що при її помочі верчення дентиста не буде справляти болю. Цю субстанцію винахідник назвав покищо „дісентайзер", себто знечулювач. Її вживається зверха, себто смарується нею зуб. Вона не тільки забиває біль зуба, але дозволяє ратувати зуби, що тепер пропадають через витягання.

Як відомо, біль зуба підчас верчення його зубарем був головною перешкодою при лікуванню зубів. Багато людей воліло дати виривати собі зуби, ніж переходити ці болі. Д-р Гартмен присвятив розслідам над способами вбивання болю зубів 18 літ праці. На основі цих розслідів він прийшов до переконання, що старий погляд, немовби осередок чутливости зуба був у мякуші зуба, є фальшивий. Він почав досліджувати засоби знечулювання зубів через впливання на поверхню зуба і його спроби накінець увінчались успіхом, що справить великий переворот у дентистиці.

ХОЧУТЬ КАРИ СМЕРТИ НА 15-ЛІТНІХ ХЛОПЦІВ.

ЕДВАРДСВИЛ (Илинойс).—Два 15-літні хлопці призналися перед прокуратором до участи в убивстві заступника скарбника повіту та брутального побиття його 7-літньої дочки. Прокураторія задумує поставити їх на суд та домагатися на них кари смерти.

Хлопців арештовано як підозрілих і посаджено у вязниці разом в одній кімнаті. Тут вони стали один другому дорікати, при чому попризнавалися до нападу й убивства. У келії поліція уставила прилади до підслухування. Як хлопцям запродуковано їх сварку фонографом, вони призналися до всього.

ЗА ГОРОЖАНСТВО ДИТИНИ, ВРОДЖЕНОЇ НА КОРАБЛІ.

При приїзді до нюйорського порту корабля „Европа" з Північно-Німецького Лойду, іміґраційні власти мали вирішити питання, за якого горожанина вважати дитину, що вродилася на морю.

Пані Павля Шульц саме вродила дитину на „Европі". Іміґраційні урядники вирішили, що правильно корабель уважається частиною території тої держави, до котрої він належить. Одначе супроти цього, що корабель „Европа" в часі народин дитини був у віддалі 3 миль від берега Америки, дитину вважається за вроджену на американській суші, себто за Американця, без уваги на те, що батько дитини, що живе в Ню Йорку, має тільки перші горожанські папери, себто не є американським горожанином.

ПІДМОРСЬКИЙ ТУНЕЛЬ З ЯПОНІЇ ДО КОРЕЇ.

Цей тунель має бути 150 км. довгий, а буде коштувати приблизно півтора міліярда єн. Праця біля будови цього тунелю потреває приблизно 10 років. Він буде призначений передовсім для самоходів. Його початок буде знаходитися у корейській пристані Фусан, звідси поведуть його до острова Цушіми, потім до острова Ікі та Кіюшу. Поодинокі відтинки тунелю будуть довгі 40 до 50 км. Умовини будови мають бути незлі, тому, що ціле морське дно є плоське, а найбільша його глибина 130 метрів.

РЕЛІҐІЙНА БОРОТЬБА.

„Слово", орган варшавської православної Митрополії (ч. 42), подає таку замітку:

Папський Адміністратор о. д-р В. Масцюх приїхав на візитацію до села Дешно, пов. Сянік. Привитальну браму в ночі хтось звалив. Колиж підчас літурґії о. адміністратор почав різко виступати проти православія, значна частина вірних покинула церкву. Свячення води на річці не могло відбутись у призначеному місці, бо там занурили у воду бочку з солоною водою. Нічю перед вікнами мешкання, в якому перебував о. В. Масцюх, вивісили червоний прапор. Це мало би бути відповіддю на те, що о. В. Масцюх називав у проповіді в селі Далевій православних комуністами й безбожниками.

ПРИЇЗД ЧУЖИНЦІВ ДО ПОЛЬЩІ.

Згідно з обчисленнями Головного Статистичного Уряду в другому кварталі ц. р. приїхали до Польщі 21,893 чужинці. Найбільше чужинців приїхало з Німеччини, а саме — 7,854. З усіх цих чужинців 2,998 були в Польщі коротше як один день, 8,259 від одного до чотирох днів, 6,148 від 5 до місяця, решта довше як місяць.

ЛЮБОВНА ТРАҐЕДІЯ КОЛО БІБРКИ.

В селі Стоках, пов. Бібрка, Гринько Самоїл хотів женитись з 21-літньою Анною Наконечною, але вона не хотіла вийти за нього замуж. Тому Г. Самоїл рішив пімститися. Зустрінувши її в середу в полудне на дорозі, тяжко зранив Анну Наконечну в серце, так, що дівчина померла. Опісля вбивник клякнув біля її тіла і вбив собі ніж у груди. Тяжко раненого Гринька Самоїла відвезли до Бібрки, тіло Наконечної забрала родина.

ІТАЛІЙСЬКІ ДЕЗЕРТИРИ ВТІКАЮТЬ ДО ПОЛЬЩІ.

Шлеська гранична сторожа арештувала цими днями на границі в Ґодові італійського громадянина Фридерика Ґверіні. Виявилося, що Ґверіні є дезертиром з італійської армії. Утік він з армії тому три місяці, як його полк мав відїхати до Етіопії. По двомісячній мандрівці по Швайцарії, Австрії та Чехословаччинні Ґверіні перейшов польську границю, маючи намір поїхати до Варшави, де живе його рідна сестра, що є дружиною польського вищого залізничого урядовця. Замісць до Варшави відвезли Ґверінія покищо до тюрми в Водзіславі.

„КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНА АКЦІЯ" В ШКОЛІ.

Перед виїздною сесією київського окружного суду у Христинівці закінчилась розправа проти вчителів школи села Шельпахівка під проводом учит. Воровського, обвинувачених за ведення націоналістичної пропаґанди проти большевицької влади. У бібліотеці школи переховували і видали нібито дітям читати українські книжки контрреволюційного змісту. Воровського засудили на кару смерти, колишнього керманича школи Рибака на 8 літ вязниці у концентраційнім таборі, Любомського на 6 літ, Василева і Гарба по 4 роки, Кочубея на 3 роки. Крім того освітнього інструктора Калиновського засудив суд за безділля на 2 роки і представницю сільського совєту Палажку Колесник на 1 рік вязниці.

САМОГУБСТВО ВІЙТА ПІДЧАС ЛЮСТРАЦІЇ ГРОМАДСЬКОГО УРЯДУ.

Цими днями приїхала несподівано люстраційна комісія зі Снятина до громади Вільчівці і зажадала від війта Едварда Саранецького громадських книг. Рівночасно комісія провірювала стан громадської каси. Підчас тієї люстрації війт Саранецький вийшов на хвилину до свого приватного мешкання, що сусідує з громадським будинком, і там вистрілом з кріса відобрав собі життя.

РОДИННА ТРАҐЕДІЯ.

Урядовець „Повшехного Банку Звйонзкового" у Львові, 28-літній Йосиф Фехнер, застрілив свою 24-літню дружину Ірму, після чого сам відобрав собі життя. В хвилині, як заалярмували ратункове поготівля, Фехнер був в аґонії, а кілька хвилин пізніше помер. Його дружину відвезли в безнадійному стані до лічниці. Тло траґедії — невідоме. Фехнери повінчалися перед пів роком і, здавалося, були дуже щасливі. Відомо тільки, що Фехнер заробляв мало та мусів удержувати зі своєї платні ще й своїх батьків.

АМАТОРКА ПОДАТКІВ.

У французькім містечку Жонзак живе одна селянка, що конче хоче платити податки. Податник з приємністю приняв би від неї гроші, але вона нічого не винна державному скарбові. Вона посилала вже кілька разів більше, як треба, і за кожним разом пише листи із скаргою, що їй не присилають візвань, дарма, що вона заплатила вже всі податки згори за цей рік. Коли вона не божевільна, то повинна би дістати один із державних ордерів.

АРЕШТУВАННЯ НАЦІОНАЛІСТІВ В УКРАЇНІ.

Як подають з Москви, в кількох округах України переведено арештування серед членів хліборобських колективів за ведення націоналістичної пропаґанди. В колективі „Шлях Леніна" (винницький район) арештовано між іншими голову місцевого комітету комуністичної партії, Байча. „Комуніст" твердить, що Байч є активним петлюрівським діячем, який дістався до комуністичної партії і зорґанізував у винницькому районі ґрупу українських націоналістів.

В колективі „Спартак" під Мелітополем невідомі спричинники вбили комуніста Леоніда Некрасова. Як підозрілих у вбивстві арештовано двох місцевих селян. В городнянському районі на Чернигівщині невідомі люди підпалили школу та дім совєту. Слідство виявило, що пожежа була актом саботажу.

НОВА ЕКСПЕДИЦІЯ НА МАВНТ ЕВЕРЕСТ.

Цього та наступного року відбудеться нова експедиція на Мавнт Еверест завдяки недавньому дозволові тибетських властей. Експедицію вестиме Рутледж, шеф попередньої експедиції з 1933 р. Пригадуємо, що перша експедиція вирушила 1921 р. з полк. Говардом Барі, друга 1922 р. з ґен. Брюсом, третя 1924 р. Підчас цієї експедиції згинули Мальорі та Ірвайн яких 300 метрів під шпилем. Четверта експедиція з 1933 р. дійшла теж менш-більш до цього місця. Крім цього в 1933 р. перелетіли Еверест літаки.

РАДІО В ШКОЛІ.

Фінляндія завела в 1934 р. радіоавдиції для шкіл і вдаються вони щораз краще. З 5,000 фінляндських шкіл користає постійно з цих авдицій 1,600, з 500 шведських шкіл — 103. Це здебільша сільські школи. Радіо передає 48-хвилинні авдиції для народніх шкіл у полудне, пополудні для середніх шкіл. Програми авдицій устійнює радіо в порозумінні зі шкільною владою. Це освітні гутірки, трансмісії з національних і шкільних свят, а ученики беруть першу участь у підготові й виконуванні цих авдицій.

ВИБУХ ҐРАНАТИ.

В Порогах (Надвірнянщина), 14-літній пастушок Дмитро Калитюк знайшов у корчах на полонині артилерійську ґранату. Коли намагався її розібрати, ґраната експльодувала та вбила пастушка і 15 овець.

ЦИРКОВІ ЗВІРІ НА ВУЛИЦІ.

Підчас виступів мандрівного цирку Ляйоса в австрійській місцевості Ліц з кліток утекли лев, медвідь і кілька вовків. Трапилося це підчас реклямового походу, що його дирекція цирку уладила вулицями міста. Мешканці в переполосі повтікали домів та поховалися по крамницях. Лев перескочив пліт парку, де перелякав сотки громадян. Не вчинивши нікому кривди, вийшов з парку на вулицю та ввійшов до відчиненої брами одного дому. Службі цирку вдалося заманити його до клітки. Найнебезпечніший був медвідь, що кидався на всіх прохожих. Зловили його на лясо. Виловили теж усіх вовків.

НЕМА СЕНЗАЦІЙ, ЯКИХ НАДІЯЛИСЬ У ВАРШАВСЬКІМ ПРОЦЕСІ

ВАРШАВА (Польща). — Коли брати під увагу те велике зацікавлення, яке було в заграничних і краєвих кореспондентів перед розпочаттям процесу проти 12 українських студентів і студенток, і порівнати його з теперішнім, то видно велику ріжницю. Поправді процес цей не дає нічого особливо нового. Увесь матеріял, який видвигається проти Орґанізації Українських Націоналістів і української революційної акції, малощо ріжниться від того, що вже стільки разів обговорювано на інших розправах. Крім того обвинувачені не хочуть відповідати польською мовою, тому розправа стає ще менше цікавою, бо нема місця на запити оборони. Спершу в українських колах побоювалися, що оборона є замала, бо складається всього з 4 адвокатів: д-ра Льва Ганкевича, д-ра Павенцького, д-ра Горбового і д-ра Шлапака. Крім того тільки д-р Ганкевич і д-р Павенцький є добре обзнайомлені з актами процесу, яких є грубі 24 томи. Більшої оборони не можна було брати, бо був цілковитий брак грошей, а родини підсудних бідні і не могли дозволити собі на оплати оборонців. Та так, як стоять тепер справи, більше оборонців ледви чи треба. Підсудні можуть бути в тім процесі й без оборонців, бо це не є розправа перед судом присяглих суддів, а тільки перед трибуналом окружного суду. Розправа є явна.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК.

ЛЬВІВ. — Почав виходити у Львові новий український щоденник: „Українські Вісти". Є це орґан т. зв. ґрупи редактора Дмитра Палієва. В першій редакційній статті читаємо, що видання зачинається „в тверді й суворі, але ясні листопадові дні". Далі підкреслюється, що ще тільки один Українець на тисячу слідкує щоденно за життям власної нації і міжнародніми подіями. Тому треба нового щоденника. Треба, бо:

„Байдужність до загальних справ засновує наш край, неначе павутиння темні, непросвітлювані, непровітрювані кути. Чимраз частіше зустрічаєте Українців, що для них існує лише „нині" без завтра, лише „я" і „хліб насушний", без спільноти, без нації!"

Далі пише цей часопис, що для нього: добро нації — найвищий наказ.

КОЛИ БУДЕ КАТОЛИЦЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК?

ЛЬВІВ. — Повище питання ставить собі „Нова Зоря", даючи новинку про появу нового щоденника „Українські Вісти". Той останній часопис відповідає на цей запит так:

„Існують 4 „строго католицькі" часописи: „Нова Зоря", „Правда", „Мета" й „Український Бескид". Якщо оті 4 часописи скомасував би, то мігби з того повстати один прекрасний, строго католицький щоденник, такий, що не сором булоб у світі з ним показатись. Але до цього треба одної „маленької" передумови: треба, щоб перестали існувати 3 удільні князівства з 3 суверенними князями і щоби на їх місці повстала одна спільна, зєдинена греко-католицька церква. Доки це не станеться, годі думати не лише про строго католицький щоденник, але й про зріст авторитету церкви серед власного громадянства".

ПАМЯТІ СЕЛЯНИНА-ПАТРІОТА.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Черновецький „Час" приносить довгу згадку про 78 уродини Василя Пацаринюка, господаря з Самушина на Буковині, що заложив у селі ще в 1881 р. читальню, спілкову крамницю, ґрунтову книгу, бібліотеку і т. д., а тепер і в старості є далі активний, та для якого життя — це постійна праця.

ЗГАДАЛИ ЗА ІСИДОРА ВОРОБКЕВИЧА.

ВАШКІВЦІ (Буковина). — Заходом товариства „Народній Дім" влаштовано 27 жовтня концерт у память композитора бл. п. о. Ісидора Воробкевича. Концерт зачався мужнім „Задзвенімо". Потім виголошено реферат про покійного як поета і музика. А далі поплили такі пісні як „Над Прутом", „По морю" і т. д. Це був сільський концерт для молоді, що підростає. А тепер такі відносини на Буковині під румунською владою, що тільки театр, спів і спорт це одніські галузи великого дерева культури, де ще можливо згуртувати нашу молодь та пробуджувати в ній рідним словом національне почуття і загрівати її таким чином до будучої народньої праці. Дириґентом хору був п. Микетюк, промовцем п. Лютик, рухливий і чільний вашківський господар.

НЕБЕЗПЕКА НОВОЇ ВІЙНИ.

РИМ. — Як тільки буде заборонено довозити до Італії нафту, можна надіятися, що Італія візьметься за розпучливий крок і розпічне бомбардування англійської фльоти на Середземнім морі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИКАЗАТИ ПРАЦЮ

Кажемо, що У. Н. Союз є народньою орґанізацією, веденою на підставі демократичного виборного принципу. І так воно дійсно є. Гогос народу, себто голос членства заважує у всіх найважніших справах У. Н. Союза. З того виходить, що наша орґанізація може розвиватися тільки тоді, коли загал членства нею інтересується, коли той загал дбає про її розвій. А говорячи про загал, маємо на увазі кожного члена орґанізації. Кожда одиниця, що є в У. Н. Союзі, є обовязана дбати про свою орґанізацію тому, що наша орґанізація не є компанією на шерах, не є власністю одиниці чи кількох осіб, які контролюють орґанізацію, маючи в ній більшість шерів, і які ведуть її по свому розумінні на те, щоб мати з цього для себе якнайбільші користи. У. Н. Союз є по свому характері громадянською установою, яка існує для вщіплювання в суспільність певних громадянських чеснот, до яких належать: взаїмна допомога в нещасливих випадках, коли ми одні одним помагаємо фінансово, добрим словом і товариською прислугую, як теж обєднання наших сил для зміцнення і кращого узмістовлення нашого життя в Америці та допомоги Рідному Краєві. Всі ті справи не входили би в обсяг нашої орґанізації, якби вона була звичайною компанією, контрольованою тими, що мають у своїх руках більшість шерів. Тоді й члени наші не малиб тих прав, які мають у нашій орґанізації, ні не малиб того внутрішнього задоволення, що це вони є будівничими орґанізації, та що не тільки їх гріш, але й їхня душа і їхні почування є в тій орґанізації.

Коли воно так є, тоді, річ природня, мусять спадати на всіх членів орґанізації особливі обовязки дбати про свою орґанізацію і нею опікуватися. А вже окремий обовязок спадає тут на відділових урядників. І тому саме, коли тепер ті урядники стануть на річних мітинґах зі звітами, вони обовязково мають виказати працю, мають виказати між іншим ще й те, що вони для Союза чи там відділу зробили, чого доконали, або принаймні які кроки поробили, щоб їхній відділ збільшився. Ми розуміємо, що могли зайти в минулому році такі обставини, що й при найліпшім змаганні не буде можливо деяким урядникам виказати успіхи. Буде і так, що успіхи праці деяких урядників буде можна побачили трохи пізніше. Та як би не було, треба урядникам виказати принаймні зусилля.

Крім того треба виразно зазначити тим, що їх вибиратимемо до нових урядів, що не буде можна їм прийти за рік на річний мітинґ з голими руками, а тільки з таким звітом, який викаже, що відділ зріс у членах. На це просимо памятати членству і тим, що станусь тепер до вибору на відділових урядників.

У СТОЛІТНЮ РІЧНИЦЮ ВЕЛИКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ҐЕНІЯ

На листопад цього року припадає сто літ від часу народження двох широко звісних Американців, і память одного з них святкують так широко, як память другого загально занедбують. У річницю уродин першого з них, що припала на понеділок, улаштовано довгу низку концертів, поміщено в ґазетах багато статей, ріжні клюби видали преріжні заяви, тощо, тоді, як столітню річницю уродин другого, що припадає на 30-го листопада, ледви чи згадають і десятою частиною урочистостей. А всеж таки перший з них лишиться в людській памяти, якщо він узагалі лишиться, тільки як людина надзвичайно здібна до роблення гроша, а другий лишиться в памяти людській так довго, як довго буде існувати анґлійська мова.

Перший ювилят це американський міліярдер Андрю Карнеґі, а другий — це американський ґеніяльний письменник Семюел Ленґгорн Клеменс, відомий загально під своїм псевдонімом Марк Твейн.

Молодечі впливи.

На своє високе становище в літературі вибився він з крайно неосвіченого середовища.

Він родився в Флориді, в стейті Мезуре, в 1836-тім році, коли ця місцевість була дрібною оселею на границі білої цивілізації. Родина жила над рікою Місісіпі, що була немовби гостинцем між вільними північними стейтами та рабськими південними. Своєю величиною, силою, таємничістю вона розбуджувала фантазію хлопця й тягнула його йти в світ.

Всю офіціяльну освіту, яку він мав, дістав у нижчій сільській школі. Стративши батька дуже молодо, він уже молодим хлопцем почав заробляти на власне життя. Сирітство не лишило в ньому враження страшної траґедії, як це деколи буває з людьми; він на нього ніколи не нарікав, ніколи не заставляв людей плакати над цим. Він приняв це як звичайну собі долю, що припала на його життя, без пози геройства й без пози мучеництва.

Найбільше любив він заняття складача і як такий мандрував від ґазети до ґазети, від підприємства до підприємства, від міста до міста. Це заняття давало йому нагоду багато читати та вчитися з розмов з інтеліґентними людьми. Подорожуючи по ріці Місісіпі, він пізнався з одним пільотом, що став відразу героєм його молодечої уяви. Він став у нього за помічника та зчасом став самий керманичем корабля на Місісіпі, що було неабиякою штукою, бо це вимагало знати всі закрути й мілини на ріці на просторі кількох тисяч миль.

Марк Твейн і війна.

Пільотував він, поки горожанська війна не перервала всякої плавби на ріці Місісіпі.

Тоді Клеменс записався до армії південних стейтів та став служити кавалеристом. Одначе служив тільки два тижні, про які каже, що памятає з них тільки те, що за ввесь час на нього полювали, як на щура. По двох тижнях він покинув армію й війну, вважаючи війну для одних за кепський жарт, для других за траґедію, а для себе за кепський „джаб". Він пустився в мандрівку по американських містах північних стейтів, видно, не дуже то симпатизуючи з „південною справою".

Стає письменником.

Він перебував у ріжних містах, заробляючи всюди як друкар і складач. Помандрував потім до Невади, де в Верджінія Сити став співробітником одної ґазети. Тут він помістив свої перші описи подорожей, котрі мали так багато гумору й сатири, що він став відразу широко звісним. Він пішов далі на захід, до Сан Франсіско, шукав золота в повіті Калаверас, а потім відбув подорож до островів Сендвич, де почав заробл[яти] гроші відчитами. Він став писати оповідання, теж повні гумору й сатири, а коли видав їх збіркою під наголовком „Жаба-скакунка повіту Калаверас", його слава обійшла всю Америку.

Свої твори підписував він не своїм іменем, але прибраним іменем, що властиво не є навіть іменем, а тільки кличем пільотів на ріці Місісіпі, що означає „значи два!"

Широкі подорожі.

Тепер Марк Твейн дістав припоручення від одної ґазети їхати довкола світа та описувати свої подорожі. Видані окремою книжкою ці описи під наголовком „Невинні поза границею" зробили його звісним уже не тільки в Америці, але й в Анґлії, а скоро потім через переклади чужими мовами по всьому світу.

У цій кінізі Марк Твейн висміває преріжні людські хиби, що проявляються головно підчас перебування за границями, як фальшиву тугу за рідним краєм, легковірне приймання преріжних дурниць про чужий край, тощо.

По повороті зза границі Марк Твейн був два роки редактором бофальської ґазети „Експрес", а потім присвятився зовсім літературній праці.

Подружжя письменника.

Вирішивши в цей спосіб питання свого звання, Марк Твейн негайно вирішив питання свого подружжя.

Подорожуючи довкола світа, він побачив раз у корабельній кімнаті одного корабельного офіцира фотоґрафію його сестри й негайно залюбився в образі. Вернувшись до Америки, Марк Твейн вишукав дівчину й переконався, що він любить її живу ще більше, ніж фотоґрафовану, і негайно їй освідчився. Міс Олівія Ленґдон приняла освідчини й Марк Твейн з нею негайно оженився. І від того часу, як звісно всім, що його знали, Марк Твейн поза своєю жінкою не бачив ніякої іншої жінки в цілім світі. Він уважав її за єство, зіслане Богом з неба на землю спеціяльно для нього, і якщо добачував у ній яку хибу, то хіба ту, що цьому ангелові не виросли крила.

З нею він поїхав у другу подорож до Европи, де він уже був добре відомий як письменник і лектор. По цій подорожі він написав знову нові книжки про подорожування. Писав теж книжки зі свого досвіду на ріці Місісіпі, а потім почав писати романтичні історії, як „Князь і жебрак", у котрій видно протест проти суспільної толеранції нужди, та роман „Гокелбері Фин", у котрім Марк Твейн підносить різкий протест проти утиску дітей батьками.

Чоловік слова.

Марк Твейн заробляв відчитами й пером величезні гроші, але память на його колишню бідноту перла його шпекулювати цими грішми. В своїх шпекуляціях він був наївний, як дитина, тож, хоч мав величезні зарібки, опинився нагло не тільки без ощадностей, але й з довгами на суму сто тисяч долярів.

Він міг проголосити себе банкротом, себто сказати, що він довгів платити не може й не буде. Марк Твейн узяв собі за приклад анґлійського письменника Волтера Скота, що в подібній ситуації взявся радше за завзяту роботу, ніж піти легкою дорогою банкротства. Марк Твейн вибрався негайно в подорож довкола світа, щоб зібрати матеріяли на нові книжки, та виголошувати відчити і ними відробити величезні довги. Він їхав все на захід, а його подорож була немовби триюмфальним походом. Куди лише заїхав, не робив заходів, щоби стрінути визначних людей, як це часто буває з дрібними людьми, що шукають слави стати великими. Всі самі шукали його товариства і його знайомства. Не тільки ґазетярі й письменники, але й державні міністри, епископи, королі й царі хотіли його витати в себе й пізнати незвичайного чоловіка, що тоді був уже особистістю, відомою в цілім світі.

Популярний бесідник.

Люди, що його знали, не дивувалися цьому. Був він передовсім людиною імпонуючої постави. Височенний, простий як тополя, без крихітки непотрібного товщу на собі, видно дуже сильний. Його засмалене лице світило здоровлям. Над обличчям корона густого волосся, сивого, як голуб. На світ з нього дивилися зпід густих бров прошибаючі очі, що намагалися надармо бути суворими, що одначе бачили глибоко, і не менше глибоко розуміли.

Він був відомий уже зі свого гумору як першорядний „побенкетовий бесідник". Це не був бесідник того роду, що своїми мінами, підсмішками, хіхіканнями наперед вам немовби заповідає, які то розумні та дотепні річи він вам скаже. Преспокійно, без найменшого нахабства, без самореклями, він говорив оповідання з власного життя, казки, придумані історії, свої уваги, але в них були такі спостереження життя, що всі відразу бачили, що тільки один Марк Твейн міх їх зробити. Його промови відносилися до важних питань життя і в кождій з них він у якийсь спосіб сатирою й іронією помагав людям бачити такі сторони, яких вони звичайно або не бачили або не хотіли бачити. Він розкривав їм їх вольні й невольні брехні та бичував їх немилосерною сатирою, придуманою так ґеніяльно, що ніхто не міг опертися сміхові, та що з Марком Твейном з них сміявся ввесь світ. Його сатира сповняла велику громадську службу, бо він виступав у ній проти брехні, проти пози, проти фальшивих наставлень, фарисейства, гнету, політичного й духового, проти зловживання влади, влади багатства, влади батьківства, влади воєнної, проти зловживання всякої влади людини над людиною. Це робило цього гостя королів і міліонерів приятелем і улюбленцем широких мас угнетених.

У тому самому напрямі йшла його дальша літературна праця, що розпадається на кілька родів. Одну ґрупу становлять його спомини. Другу ґрупу його романтичні повісти. Третю ґрупу — гумористичні оповідання. Четверту — його нариси, шкіци, критики, гумористичні промови й тим подібна, як він це називав „літературна мішанина". З цих праць він заробив стільки, що без трудности сплатив свій довг.

Траґедія кінця.

Він іще раз вибрався в подорож по світі і був приниманий усюди так урочисто й загально, що його дочка, кажуть, сказала йому раз: „Тату, як так далі піде, то вам не лишиться нікого більше стрінути, як хіба Пана Бога!"

Одначе незадовго по цій подорожі доля завдала йому кілька ударів, що поклали кінець його многосторонній і такій цікавій карієрі. Умерла наперед його улюблена найстарша дочка, умерла потім його наймолодша дочка, а накінець його жінка, що була його невідступною товаришкою життя й мала великий вплив своїми порадами на його письменницьку діяльність. Марк Твейн, що так любив життя, або щонайменше ним цікавився, втратив до нього ввесь інтерес. Він уже не жив, а тільки животів. Пробував зацікавитися життям, подорожував, стрічав людей, писав, але це не йшло. Як захворів на якусь недугу, яка звичайно йому не пошкодилаб, він просто відмовився боротися з нею. І, як казав лікар, помер, бо не хотів жити.

Помер у 1910-тім році, маючи 65 літ.

Що одідичили по Марку Твейну його читачі.

Його літературна спадщина величезна. Навіть в Американців, у котрих письменники заробляють добре, бо нарід читає багато, він належить до людей, що написали багато. Видання його творів обіймає 25 томів. Перекладені вони на всі мови світа.

В українській мові маємо теж немало перекладених творів цього велитня американської літератури. Перші стали перекладати його твори українською мовою Володимир Держирука, ще будучи студентом теольоґії у Львові, та Іван Петрушевич. За ними пішли інші, так, що нині по українськи можна дістати всі важніші твори Марка Твейна.

У всесвітню літературу вніс Марк Твейн передовсім оріґінальний американський гумор, що зродився й розвинувся серед піонірів на краю цивілізації та що має в собі всі признаки піонірів, їх кряйність, непогамованість, поверховну грубість, путрішню ніжність, широкість душі, якою Москалі люблять чванитися, а яку первісні Американці мали без чвання, первісну спонтанічність вислову, а передовсім основну пошану до людини як людини, без огляду на вік, стан, пол, багатство або становище, основну американську демократичність.

Марк Твейн лишиться вічно в людській памяти як творець кількох характерів, себто як письменник, що описав найглибші переживання кількох цікавих людей. Між тими характерами його творів вічними лишаться певно Тома Соєр і Гокелбері Фин, описані в „Пригодах Томи Соера" та в „Пригодах Гокелбері Фина". Якби Марк Твейн не лишив по собі нічого більше, лиш ці дві постаті, то й так його безсмертність була би запевнена.

Осман Азіз.

НА ВИННИЦІ

(Оповідання з Боснії).

Саліґ-аґа мав одну з найкращих винниць у широкій околиці, а при тому досить велику. Винна лоза росла там густо, а родили грозна, яким ніщо не рівнялося. Як лише виноград став достигати, не міг Саліґ-аґа перемогти себе, щоби що дня не зайти до винниці. Найрадніше все вибирався вчасним ранком, як іще роса мерехтіла на ранішньому сонці. Зупинявся біля кожної винної лози, приглядався великим грозпам, як наливалися, не мав ніколи часу навіть кинути оком на черешні, фіґи та сливки. Тисячі фіґ, солодких як мід, даремно старалися звернути на себе його увагу; його серце всміхалося лише до винограду.

Грозна достигли. Прийшов час збору. Тут Саліґ-аґа щось запримітив. Тому, що добре знав всі грозна, не міг не запримітити, що хтось сюди заходить. „А драбуга!" прошептав. Похитав головою та дочитливо нахилився до землі. Розгортав, досліджував — так, воно таки так! Грозна були пообривані, виноградна лоза поломана, листя пообриване, ба й сліди ніг знайшов. Від того часу став слідкувати, та нічого не помогло: що дня нова шкода. „Я мушу його дістати!" говорив собі.

Раз ранком вийшов вчасніше, ніж звичайно. До сходу сонця було ще далеко, ледви що стало сіріти, одначе було ясно. Саліґ-аґа помало йшов дорогою, відфукував дим із ясенового цибуха, похитував головою, махав рукою, а капшук із червоного сукна вдаряв йому в ногу. Дорога до винниці пішла доволі прикро під гору. Була густо заросла терниною, дикими рожами та глием. Як дійшов аж до винниці, витягнув шию, щоби розглянутися по ній понад терня та будяки. Зачув там якийсь шум. Кинув оком сюди-туди та побачив гарну річ! Три чоловіки у винограді, а рвали наче навзаводи! Біля кожного стояв обємистий кіш. У першій хвилині хотів на них крикнути з усієї сили, та потім надумався. Здвигнув плечима, кивнув головою, кілька разів вложив люльку до уст і знову витягнув її — а потім, схиливши голову, ввійшов на винницю. Помало розглядався вправо, вліво, аж пустився простісенько до тих трох, що так забралися до винограду. Зпочатку не запримітили його, бо ступав обережно, а вони дуже були заняті своєю працею. Щойно як біля них голосно відкашельнув, зараз відвернулися та перелякано глянули один на одного. Очима стрілили довкола наче заяці, дивилися куди втікати би, та Саліґ-аґа їм кивнув цибухом:

— Нічого, нічого, робіть наче в себе дома! — сказав до них ввічливо, а як дійшов аж до них, сказав добрийдень так привітливо, що краще годі. Вчасні та непрошені гості поглядали так перелякано на Саліґа-аґу, що залули подякувати за поздоров. „Ну, нічого, нічого, лише рвіть собі люди!" підбадьорював їх Саліґ-аґа, а кожного закликав по імені, бо всіх трох знав, а вони його. Два були Турки, третій Циган. „Чи то негарний виноград? Лише беріть собі! Та онтам іще кращий!" показував їм цибухом. Став і сам рвати і докидав їм до кошів. Цибух відложив і спер його об фіґове дерево. „Бачите, якби ви мали розум, моглиб ви прийти й кожнцого ранку та нарвати собі. Кому маю дати, як не братам?

Нараз Саліґ-аґа випростувався та відійшов під черешню.

— Муйо та Махо, ходіть сюди! — закликав до себе обох Турків. Вони простісенько до нього: „Що?" „Ще питаєтеся! Чи ви діти, чи старші люди? Не можу надивуватися вам! Ви мої брати Турки, й усе радо бачу вас на моїй винниці, ходіть собі, коли вам завгодно. Та як ви можете брататися з Циганом? Турки й Цигани!" „То щож маємо робити?" „Не здогадаєтеся? Що вам до нього? Щож то, не маєте пястуків? Киньтеся на нього та дайте йому, скільки влізеться! Циган не рівня Туркові!

Не треба було двічі говорити їм. Муйо й Махо обернулися до любого Цигана та намолотили його, що аж гей! Переляканий Циган вився та кричав, одначе удари сипалися, один за одним, поки Циган не вихіснував доброї хвилинки та не дав ногам знати. Гнав, начеб вітри несли його. „Так, хай іде собі до чорта! Що хоче Циган між Турками?" приговорював Саліґ-аґа. „А ви тепер рвіть собі!" та став знову обом помагати. Колиж при обриванні винограду один від одного трохи відійшов, остався Саліґ-аґа біля Маха. Цибухом показував йому, де є найгарніший виноград.

— Слухай, Махо, знаєш що? Я люблю тебе, наче брата й усе радо бачу тебе. Ти порядний та гідний чоловік. Де Муєві до тебе! Навіть не гарно для тебе ходити з таким брудним обідранцем. Дивися, не будь дурний та прожени його, то могтимеш приходити сам. Що моє, то так якби твоє, навіщо він має забирати те, що до тебе належить? Га? — Саліґ-аґа говорив до нього пошепки, довірливо. Махо сердито кидав очима на Муя. „Правду кажеш, Саліґ-аґо!" Махо затиснув пястуки та кинувся до Муя. Даремно Муйо вився та кричав. Махо був сильніщий. Вкінці Муєві вдалося вирватись. „Хай тебе чорт візьме, ти злодію!" крикнув, як утікав увесь побитий.

— Так, так! — хвалив Саліґ-аґа Маха та з руками позаду йшов до нього. „Так треба! А ти собі тепер гарненько рви! Можеш узяти собі всі три коші. Та цей ще не зовсім повний", притягнув йому Саліґ-аґа кіш. — Лише рви собі!" Махо зігнувся при винній лозі, Саліґ-аґа за ним, очима мірить його. Махо витягнув саме руку по виноград, а тут на нього кинувся ззаду Саліґ-аґа з палицею. „Ось тобі! Ось тобі! А на маєш!, а маєш!" куди попало. Махо впав на землю. Саліґ-аґа далі мастив його, куди засягнув. „То ти, драбуго, на чужій винниці? То ти такий Турок? Як іще раз приловлю тебе тут, то вір мені, що звідси живий не вийдеш! А тепер гони!" Махо, змолочений, наче сніп, ледви виліз із винниці.

Колиж Саліґ-аґа оставсь сам, приємно засміявся. Бож і було чого. Хитро позбувся непрошених гостей тай ще йому остались три коші, повніські винограду. Не потребував сам трудитися.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Читач, Нюарк, Н. Дж. — Питайте про такі справи в корабельнім бюрі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

Виступ хору і танків.

В пятницю, 15-го б. м., відбувся тут концерт, який дали Українці у французькій парохіяльній салі (St. Cecilia Hall). На салі крім Українців було багато Американців. Програма концерту складалася з добірних народніх пісень та народніх танків укладу В. Авраменка. Хором управляв гром. Г. Лесюк, який вивчив хор добре. Танками управляв інструктор М. Желехівський з Бостону, який недавно тому вивчив в Манчестер нашу молодь народніх танків. Та замітне те, що в Манчестер молодь не спить, а далі вивчає народні танки та співи. Танки далі розвиваються під проводом молодих танцюристів Івана Мигаля і Анни Струси. Дівчата та малі хлопці танцюють дуже добре. Та біда, що їм бракує старших хлопців в танках. Нічого не можна би говорити, якби старших хлопців не було. Але вони є та чомусь не хотять брати участи в такому гарному та культурному ділі. Тяжко було обійтись без старших хлопців. Тому управителі концерту запросили сім наших старших хлопців з Бостону для кращого попису перед численною публикою. Це саме я завважив і в хорі. Сопрани й альти гарно співали, та щодо тенорів і басів, то дуже, слабенько. Причина в тому, що їх мало, а сопранів і альтів багато більше. Та в додатку між мужеськими голосами майже всі старші. А деж поділися молоді козаки? Хлопці з Манчестер! Зроблено гарний початок, тому беріться до вашої праці в так гарно започаткованім клюбі. Хай до вас промовить те, що на концерті говорили Американці, як посадник д-р Д. Карон, який висловив якнайкращі побажання Українцям, любуючись вже щось третій раз українськими танками та народніми піснями. Як сам бесідник заявив, що ще рано був в Канаді, але як запрошений гість на концерт спішив, щоб не оминути нагоди взяти участь в українському концерті. Другим бесідник, полковник Герберт Г. Равз, говорив про культуру інших народів, заявляючи, що до скарбниці Злучених Держав вкладають найкращу народню культуру Українці.

Третім бесідником був начальник шкіл з Манчестер, Лукас П. Бенезет, який сказав гарну промову про наш нарід, його культуру та способности нашого народу. Дуже жалував, що такий великий та культурний нарід не має своєї держави.

Четвертим бесідником був Джан Л. Суливан, бувший кандидат на говернора стейту Ню Гемпшр (який і на настутні вибори є кандидатом). Бесідник, як можна було пізнати з його промови, знає дуже добре Українців в Манчестер, бо говорив про них обширно як про гарних горожан. Підкреслив у своїй промові, що нічого Українцям не бракує, бо мають гарну та багату країну і культуру, крім державної самостійности. Тут наступили рясні оплески. По промові п. Суливана було видно, що мусів колись студіювати історію нашого народу.

Пятим бесідником був о. А. П. Боіре (французький римо-католицький священик). Бесідник почав свою промову словами:

Дочки і сини України! Маю честь нині з нагоди вашого концерту промовляти до вас як до дочок і синів великого та славного народу, який має багату та гарну історію, славну минулість!

Говорив далі з чимраз більшим піднесенням про наше славне козацтво, наших письменників, нашу славну боротьбу з Турками й Татарами. Вияснив, чому наша література не є така багата, як примір французька. Тому, говорив бесідник, що її нищили відвічні вороги України, які і нині це саме роблять. Підкреслював, щоб сини і дочки України знали, що вони не є „Рошен" чи „Поліш", а „Юкраінієн". „Ваша мова", казав він, „не є мовою російською, ні польською, а українською. Ви є Українці, які маєте свою власну мову, власну культуру!" Закінчив цим, що в скорім часі повстане ще й вільна українська держава.

Промова о. А. П. Боіре була така щира, така патріотична, яку дуже рідко можна почути навіть від своїх кращих промовців.

Всі вище згадані бесідники говорили дуже гарно та прихильно про наш нарід, але о. Боіре говорив найкраще. Але як виявилося пізніше, то о. Боіре прочитав багато української літератури, а до цього і гарний з нього бесідник. Тому і то найкраще говорив про наше горе та наше славне минуле.

Шестим з черги говорив автор цих рядків на тему боротьби за існування нашого народу.

Ці всі промови були виголошувані на перервах концертових точок, так, що цілий перебіг концерту був такий інтересний, що хоч концерт тревав коло трох годин, то час минув дуже скоро.

Цілим управителем концерту був гром. М. Й. Маркович. Ціла програма перейшла дуже добре. Отже тепер треба і надалі молодим дівчаткам та хлопцям продовжувати початє гарне та культурне діло, а старші батьки своїм дітям завше радо доломочуть на славу України і свою власну радість.

о. Йосиф Желехівський,
Бостон, Масс.

БОРНСАЙД-ШІКАГО, ІЛЛ.

Наше життя.

Час від часу появляються дописи про наше життя по ріжних громадах в Америці. Як то любо читати таку статтю, де описано, як то в одній громаді збудовано Народній Дім, в іншій посвятили прапор, там знов влаштували гарний концерт, або якусь іншу імпрезу. Всюди рух: праця на народнім полі, праця по громадах. Так взяв і я за перо, щоб дещо написати про наше життя в громаді.

Наша громада досить велика, бо числить звиш двіста родин, але, на жаль нема тут народньої праці. Якась байдужність закорінилась у нас, а до того ще довготревалі сварні по товариствах дуже підорвали народне життя в громаді. Не маю на думці чорнити громади, але ніде правди діти, воно так є.

Є тут кілька товариств, є 176 відділ У. Н. Союза досить чисслений, бо має більш сотки членів, також є жіночий відділ 33 У. Н. Союза, де є коло 70 членкиь і товариство Запорозька Січ, що має також гарний маєток, досить багато є членів і в інших товариствах, але всі вони крім балів ніякої народньої роботи не виказують.

Наша тут роджена молодь ходила самопас, бо за неї ніхто не журився і не дбав. Частина молоді пішла до чужих, а решта ходила мов блудні вівці й чекала якоїсь зміни в громаді. І зміна прийшла.

У громаді зорганізував підписаний нову сотню Чорноморської Січі. Сотня розвивається дуже гарно й вже протягом трох місяців числила сорок сім членів самої молоді. Однак і тут через непорозуміння сотенний мусів сотню завісити на кілька місяців. Аж 6. жовтня загостив до нас головний командант Організації Чорноморської Січі, п. Д. Т. Білецький. Він поладнав справи в сотні й в неділю 15. сотню О.Ч.С. наново до життя. А вже 11. жовтня головний командант заприсягнув сотню на сходинах та розділив відзначки національного тризуба.

У неділю, 13. жовтня, п. Білецький виголосив у церковній салі довший відчит про світову війну, гірку долю нашого народу та його теперішнє положення. Розказав, як завзято боролась наша Галицька Армія та про її відступ через річку Збруч. Цей образ воєнних подій змалював прелегент так яскраво, що він лишиться у нашій памяти до кінця нашого життя, бо він сам як участник наших визвольних змагань пережив і пройшов сам ці воєнні дії на наших і чужих землях.

При кінці свойого реферату закликав наших громадян організуватись у національні організації та в Організації Чорноморської Січи, яка старається виховати тут роджену молодь і старших громадян на добрих і пожиточних громадян української нації. Крім цього у Чорноморській Січи навчиться воєнного ремесла, яке нам, Українцям, найбільше стане у пригоді в нових визвольних змаганнях. За ці його слова всі йому щиро вдячні у нашій громаді.

А тепер кілька слів до наших шановних громадян.

Дорогі Громадяни! Горячими словами відзиваюсь до Вас. Пробудімся зі сну, в якім ми є, та покиньмо свої особисті порахунки, покиньмо старі сварні по наших товариствах. Покиньмо ту байдужність, яка нас огорнула, а возьмімся до доброї праці на народнім полі для добра нашого поневоленого народу, бо остались далеко позаду інших громад в Америці. Даймо добрий примір нашій виростаючій молоді, котра рветься до праці, до гарних діл для нашої будучности в Америці, щоб так забезпечити їх винародолення в чужім морі. Підопрім власними силами молоду сотню Чорноморської Січи, яка знову віджила, бо це наша будучність, це наші дорогі діти!

Михайло Коциловський,
сотенний.

БАВОВНА І НАФТА

(УП) На світовому бавовняному ринку помітне занепокоєння. Віщують завзяту боротьбу між поодинокими продуцентами бавовни.

Досі світовий бавовняний ринок опановувала Америка. Тепер наслідком невдачної спекулятивної політики уряду Америка стратила першенство. Заняли його її конкуренти: Індія, Єгипет, Судан, Бразилія, Китай, Совети й інші країни. В 1926/27 р. Америка постачала ще 71.4% потрібної світові бавовни, а тепер вже лише 42%. Минулого року, як фармери не могли продати бавовни, американський уряд дав був їм зачет на бавовну по 12 центів за фунт. Показалось, що ціни на світовому ринку були нижчі і Америка не могла продати своєї бавовни. Та навіть та бавовна була задорога для американських фабрик і вони купували заграничну, дешевшу. Сталось так, що уряд стратив на цій спекуляції 350 міліонів долярів і зате має в запасі коло 6 міліонів звоїв сирої бавовни, з якою нічого не може почати. Вигляди на добру торговлю цього року також слабі, хоч американський уряд зачети вже лише по 10 центів за фунт, щоб мати змогу більше продавати. Як ціни будуть нижчі, то уряд стратить; колиж вищі, то надвишку дасть фармерам. Цьогорічні жнива мають дати 11.5 міліонів звоїв.

Зате пішли вгору інші продуценти бавовни. До того всього долучилася ще й та обставина, що багато країв, які купували бавовну і тканини, тепер почали виробляти свої власні і продукувати власну бавовну. Так нпр. Індія до війни ввозила тканин і ниток 73.4%, а решту 26.6% покривала сама. Тепер проценти змінились. Індія покриває своє запотребування на 78.2%, а ввозить лише 21.8%. Тим самим шляхом пішла Туреччина, яка досі всі текстилії ввозила. Тепер вона будує в себе три великі прядільні і ткальні та розводить свої власні плянтації доброї довговолосої бавовни з американського насіння. Продукція Туреччини виносить цього року 148,000 звоїв. Розуміється, що вона того товару вже не потребує ввозити. Теж саме робить і Іран, а далі Совети. Скільки Совети продукують бавовни, не відомо. Є лише пресові згадки, що жнива на Україні цього року дадуть коло 48,000 тон бавовни. Совети продукують ще бавовну в Середній Азії. Замітно, що індійська продукція ниток збільшилась у порівнанню з передвоєнним часом на 42%, а продукція тканин на 200%. Не дивно, що европейська індустрія без роботи. Також Японія збільшила продукцію і ще далі збільшує скількість прядільних веретен, коли тимчасом всі інші країни зменшують. Консум бавовни за 1934/35 р. обраховують на 24,416,000 звоїв без Німеччини, яка своїх даних не подає. Взагальному тенденція до збільшення консуму бавовни і виробів з неї, що дає декому підстави думати, що світова кріза вже проминає. Запаси бавовни, які є в ріжних фабрикантів тканин і ниток, обраховують на 4.5 міліона звоїв.

Америка стратила першенство на ринку. Тепер думає його відбити. Чи це вдасться, важко сказати. На всякий випадок в тій ділянці світ стоїть перед ріжними несподіванками і світові бавовняні біржі переживуть у скорому часі неодин чорний день.

Тут між іншими варто згадати, що і конфлікт за Етіопію має за основу бавовну. Етіопія має догідні поля для культури бавовни. Ті поля хотілаб дістати Італія, яка досі все здана на ласку і неласку продавців бавовни. Але до того не хоче допустити Англія. Бавовна потрібує багато води. Італія провелаб орошуючу каналізацію в Етіопії, а тоді не вистало би води для англійських посілостей Єгипту і Судану, які побирають потрібну їм воду з Етіопії. Далі Італія, завівши власні бавовняні плянтації, не купувала би бавовни в Англійців і Американців. А це також не подобається Англії і Америці.

На нафтовому ринку трошки спокійніше. І тут Америка стратила. Ще в 1923 році вона контролювала 72% світової продукції, а тепер вже лише 60%. Крім того американські нафтові джерела на вичерпанні. Тому уряд взявся тепер серіозно за заведення порядку в нафтовій індустрії. Хочуть завести контролю і не допускати до надпродукції нафти, а видобувати її лише стільки, скільки потребує для свого ужитку Америка. Замітно також, що советський експорт нафти, ба і добування нафти підупали. Совети спотребовують самі багато, бо будують багато машин, а дальше роблять склади нафти на випадок війни. В цьому півроці советська продукція виносить 1,641,312 тон, а в минулому році на перший піврік 2,136,053 тон. Експорт советської нафти упав за піврік з 104,641 тон на 9,516 тон. Також ріжні мосульські і румунські нафтові компанії міняють власників. Дуже активні на полі нафтової політики Італійці. Етіопський конфлікт також має за одну з основ нафту. Сподіваються, що там є багаті джерела нафти. Що правда, того ще ніхто не доказав, але чого нема, то-ще може бути. А Італії нафти треба, і то багато. Большевики непокояться розбудовою перської залізниці, бо це безпосередня загроза Кавказові і посилення позиції Англії в Малій Азії. Великої боротьби за нафту ще тимчасом непомітно на ринках, але заповідається в тій області дуже багато сензацій. Причасними до них будуть Англія, Америка, Італія, Франція, Японія і Совети, а обектом буде Кавказ.

М. Костишин.

ТАК, ТАК...

Так, так, голубчики поети,
Не час держатись пустих фраз:
Чола вгору, топір у руки,
Будуйте хату всі нараз!
Чи є досить матеріялу,
Оце хай буде вам пусте!
Основи з глини теж тревалі:
На них хатина вмить зросте,
Місіть!... Бо ваша це робота,
А не квиління, жарти, сміх.
Не вам довкруги заглядати
Тай ніс втручати в чужий гріх.
Ваш шлях літати попід хмари,
Шпилі числити синіх гір,
А не рубати вам тернини,
Щоб вищербився ваш топір.
Ви лиш будуйте хату з глини,
Сильніша буде ніж той мур.
Вгору чоло! Не вам дивитись,
Що хтось сконає від тортур.
Замкніть бадьоро на все очи,
Улийте нам таких пісень,
Як ніч „морозить" вбогу душу,
Співайте нам про „теплий день"...
От так, голубчики поети,
Навчіться вже співати раз!
„Іван Купало" поведе вас;
Він знає цей дороговказ.

ПРОГУЛЬКА НА МІСЯЦЬ

В однім англійськім журналі були поміщені недавно дані про прогульку на місяць і з них довідуємося от що: Коли би була дорога туди, то чоловік, вибравшись кіньми і їдучи 8 миль на годину день і ніч, заїхав би на місяць за три і пів року. Потяг, який мчиться зі скорістю 60 миль на годину, заїхав би на місячну стацію за пять і пів місяця. Літак, летівши день і ніч по 200 миль на годину, залетів би там за 50 днів. Колиб чоловік хотів поспішитися і сів на ракету, вистрілену з гармати, яка летить 60 миль на мінуту, він залетів би на місяць за два дні і 7 годин. Кошти такої прогульки виносили би: потягом $7,165, літаком $10,350. На ракету білети ще не оголошені. І що побачилиб там наші прогульковці? Величезні пустині без трави і без дерев, на них гори скалисті, високі 15 миль, і таксамо глибокі пропасти. З одної сторони місяця страшну спеку, при якій вода кипілаб, з другої сторони місяця знайшлиб вони зимно 250 ступнів поніжче зера. Ні одного порядного ресторану там нема, ні одного склепу. Ніяка ввічливість не стрінулаб там гостей. Зваживши це все, ми радимо читачам вибратися на іншу прогульку. Коли близько, просимо перейтися; коли дальше, то „собвей" або „елевейтед" завезе вас під число 124 першої евені, де в мясарськім складі П. Стасюка дістанете знаменитї вироби. А на місяць подивіться крізь вікно. Ог.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

FLAG DEDICATION PLANS COMPLETED.

Ukrainians to Have Patriotic Exercises Thanksgiving Day.

Plans for the blessing, dedication and presentation of a set of United States and Ukrainian flags, recently purchased by the United American-Ukrainian societies of this city, have been completed and a combined religious and patriotic program will be held on Thanksgiving Day, November 28.

The religious ceremony will be held in the morning at St. Mary's Ukrainian church on Winer street starting with a mass at 10 o'clock. This will be attended by various Ukrainian priests in the east. The actual blessing of the flags will take place at 11:30 o'clock.

At 12:30 o'clock, a patriotic service during which the flags will be dedicated and presented, will be held at Ukrainian hall on Erwin Place. Harold E. Scarborough, commander of Eddy-Glover post, American Legion, will dedicate and present the United States flag. Theodore Svistun of New York, organizer of the O. D. W. U., an organization devoted to the rebirth of the Ukrainian nation, and Mrs. Anna Hladun, president of the women's branch, will present the Ukrainian flag. Other guests to be present will include Mayor David L. Dunn. City Clerk Harry E. Scheuy, Police Chief William C. Hart, Fire Chief William J. Noble, Gerald P. Crean, president of the Yankee Division Veterans association, and Arthur E. McEvoy, city editor of the New Britain Herald.

The ceremony will open with the singing of "Hail Ukraine" by St. Mary's Ukrainian choir. Other selections will be sung during the ceremony.

After the ceremony proper which will be enacted on the stage in the hall, a turkey dinner will be served to approximately 350 persons, including visitors from all over the state of Connecticut. T. J. Hoptiak, choir director, will act as master-of-ceremonies and as toastmaster during the banquet. Dancing will follow the Thanksgiving feast.

The entire ceremony is planned in connection with the annual celebration of the independence granted to Ukraine as a nation on November 1. 1918.

(New Britain Herald,
November 20, 1935).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На інвалідів.

Переслано до Обєднання суму $22.09, яку зложили: Йосиф Ваврів $5; по $1: д-р Павло Дубас, Ілько Савчин, Стефан, Слободян, Михайло Головатий, Йосиф Малендевич, Мокрина Клапко, Роман Карбівник, Богдан Катамай. Решта дрібними жертвами.

Збірка призначена на інвалідів.

П. Д.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На поміч Лемківщині.

Український Лемківський Комітет у Філядельфії, зорганізований 3. жовтня ц. р., скликує віче на день 1. грудня 1935 р. в Українській Салі при 84 Н. Френклин стріт.

На вічу буде говорити п. Михайло Дудра, котрий недавно приїхав із старого краю.

Комітет відбув уже треті збори у справі помочі Лемківщині і на кожних зборах запорядив збірку між собою. На перших зборах жертвували: Матвій Качмарчик $1, Іван Борисевич $1, Павло Качур $1, Михайло Насевич $1, Михайло Рибак 50 ц., Данило Матищак 50 ц. Разом $5.

На других зборах, 31 жовтня, зложили по $1: М. Качмарчик, А. Шопа, М. Насевич, С. Чальчак; по 50 ц.: П. Качур, І. Хромчак, І. Шимчак, В. Сурмак, С. Станчак. Разом $6.50.

На третіх зборах, 15 листопада, зложили по $1: М. Качмарчик, М. Насевич, М. Шкодовський, С. Гальчак; по 50 ц.: О. Слизак, Лемко, Демід, П. Качур, С. Станчак; Ф. Шост 25 ц. Разом $6.75.

Загально зібрано $18.25, видатки секретаря на почтові картки і книжку $3.25. Остається в касієра А. Шопи $15.

За Комітет:

Василь Титанич, секретар.

ТОНТОН, МАСС.

На визвольну боротьбу.

Дня 16-го листопада ц. р. влаштував відділ ОДВУ ч. 40 в Тонтоні спільно з Жіночою Громадою ім. Ольги Басарабової баль у Брактоні. Хочу згадати про цей баль тому, що мені доводилося кілька разів бувати на ріжних імпрезах у тих околицях (Бостон, Сентрал Фолс, Менвіл) і на них я завважив, як гарно зорганізовані тут відділи ОДВУ, бо їхні члени з ріжних місцевостей себе підпирають, навіть коли їм доводиться їхати на імпрези і по кількадесять миль.

Таксамо й цього разу зїхалися люди масово з околичних міст. Між іншими прибуло дуже багато чужинців, які дуже гарно ставляться до Українців, бо вже нераз мали нагоду запізнатися з нашим народнім мистецтвом, з нашою культурою та з нашими доманганнями. Тут треба згадати, що комітет, до якого входили Шаран, Оліяр, Стойко й інші вже заздалегідь постарався, щоб гостей як своїх так і чужих гарно забавити й тому запросив з Бостону танцюристів і українську орхестру з Бректону. І справді тут чужинці мали нагоду добре забавитися та запізнатися з нашими народніми танками, ношею та мельодіями. Треба признати, що бостонські танцюристи майстерно виведи майже більшу частину національних танків. Доказом цього були бурхливі оплески по кожньому танку. Та найбільше оплесків одержали соля малого Железківського і маленької Давискиби. По танках українська орхестра відограла вязанку українських пісень.

Дуже приємно бувати на таких забавах, де спільно члени ріжних відділів ОДВУ забавляються та рівночасно запізнають чужинців з українськими надбаннями. Також треба підкреслити, що хоч у громаді живе всього кільканацять українських родин, то на забаві було поверх 400 людей.

Чистий дохід з балю в сумі коло $75 призначено на визвольну боротьбу.

Гість.

НЮ БРОНСВИК, Н. ДЖ.

На дві добрі цілі.

З нагоди 40-літніх роконин гром. Дамяна Кучевського його подруга справила йому несподівану забаву в Словенській галі дня 11. листопада. Зійшлися знайомі та приятелі з цілої околиці, що забавлялися при звуках сільської музики з Нюарку. Підчас забави забрав слово гром. О. Галилюк, згадав за ювилята, а потім за Рідний Край і за наших інвалідів, а далі згадав ще за поперття української програми на радіо.

Марія Василюк і Анна Юрків перевели збірку і зібрали $16, з чого $6 дано на радіову годину, а $10 вислано на інвалідів через Обєднання.

Жертвували: Дамян і Анна Кучевські $4; Олександер і Анна Галелюк, Юліян і Анна Луців, і Миколa і Анна Василюк по $2; Стефан і Анастасія Ковальчук, Тимко Перчишин з подругою, Теодор і Марія Юрків і Марія Василюк по $1; В. Горбач, Ю. Галилюк, Магдалина Горбач і М. Яремус по 50 центів.

Н. В.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДИ

Питання: Мій муж вибрав „перші папери", але він помер кілька місяців тому, заки набув повне горожанство. Чи це правда, що ті папери можуть мені пригодитись?

Відповідь: Право вдови та дітей померлого чужинця на одержання повного горожанства на підставі його „перших паперів" скасовано натуралізаційним законом з дня 24 травня 1934 року. Супроти того, щоби натуралізуватись, мусите вибирати „перші папери" для себе окремо.

Питання: Я прибув до Канади вісім років тому і набув британське горожанство. Чи з канадійським пашпортом буду мати право вступу на територію Злучених Держав незалежно від квоти?

Відповідь: Ні! Право до приїзду для чужинців означується відповідно до їх місця уродження, а не відповідно до приналежности. Тільки родовиті Канадійці можуть приїздити як безквотні іміґранти. В теперішнім часі навіть квотні іміґранти обовязані подати достаточні докази, що після приїзду не остануться тягаром громади.

Питання: Одну людину арештовано тут кілька років тому за двоженство. Чи може вона вносити аплікацію на горожанство Злучених Держав?

Відповідь: Це головно залежить від того, яке було рішення суду в тій справі. За законом, людина, котра управляє многоженство, не має доступу до горожанства чи натуралізації.

Питання: Жию на фармі та не маю можливости приготовитись до натуралізаційного допиту, тому, бо нема школи для дорослих у моїй околиці. Я чув, що фармери можуть натуралізуватись без допитів. Чи це правда?

Відповідь: Тільки осадники на державних земельних наділах, але не чужинці взагалі, є виключені від натуралізаційних допитів. Хоч у вечірній школі можна найкраще приготовитись до допитів, то однак можна це осягнути з підручника, виданого натуралізаційним бюром, котрий можна дістати через найближчу публичну школу або безпосередньо з Вашингтону. Зразкові питання, ставлені натуралізаційними екзамінаторами, та відповіди можна дістати по ціні 25 центів від примірника з: Foreign Language Information Service, 222 Fourth Avenue, New York, N. Y.

Питання: Чи це допоможе мені дістати горожанські папери, коли зложу дарунок екзаминаторові? Чуюся готовим на допити, але мої нерви не дозволяють мені давати влучні відповіди.

Відповідь: Подібний випадок стався в Бофало, де аплікант оставив на бюрку урядовця десять долярів та завізвання в коверті. Урядовець зараз доніс про це федеральному судді, котрий рішив відкинути петицію аплікaнта і видав сурову осторогу майбутнім аплікантам проти спроби підкуплювати урядовців.

Закон виразно забороняє урядовцям натуралізаційних бюр „жадати, домагатись, побирати чи принимати" яку іншу або податкову оплату, крім належитостей, приписаних законом. Нарушення цього закона є переступство, за котре карають тюрмою не більше двох років, або гривною не більше тисячі долярів, або обома карами нараз. Ті, що дістали горожанство підкупством, підлягають тюремній карі не більше пять років, гривні $5,000, або обом карам нараз. По відсидженню чи заплаченню кари натуралізаційну посвідку уневажнюється.

Питання: Я читав у чужомовнім часописі, що американський Індіянин, після якогось часу прожиття в Канаді, не дістав дозволу на поворот до Злучених Держав як „чужинець". Чи це правда, що Індіян у цім краю не вважають за горожан?

Відповідь: Випадок, про який згадуєте, міг статись дуже давно. Дня 2 червня 1924 року конгрес проголосив усіх Індіян, роджених у територіяльних границях Злучених Держав, горожанами Злучених Держав.

Питання: Я набув американське горожанство ще 1928 року. В той час моя жінка виїхала до Европи. По короткім часі народився син, котрий іще тепер перебуває там з мамою. Я бажав би посилати там його до школи. Чи це пошкодить його американському горожанству?

Відповідь: Мешкання вашого сина за границею не має нічого спільного з горожанством; але по скінченню 18 років життя — мусить записатися в американського конзуля, що хоче замешкати там, а остатися ситизеном Злучених Держав. По скінченню 21 року він обовязаний присягати на вірність Злученим Державам.

ФЛІС.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

— Ти звідки маєш таке гарне футро?

— Я попросту дав себе переїхати якомусь панському автові.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(39)

Але чоловік скоренько відсунув свої ноги від зубів звіра, а потім зігнав свій ніж іще раз у бік звірюки. Звір захитався й упав на землю. Чоловік зіскочив з нього та стояв хвилину над поконаним ворогом. Лев кинувся конвульсійно, а потім успокоївся.

Чоловік приступив до звіра, поклав на нього одну ногу, підняв своє обличчя до неба та видав з себе огидний окрик, від якого чорні впали зі страху перед ним на коліна. І десь далеко в лісі малпа відозвалася на цей рев.

„Ух!" — сказав Томі Велш. Тепер чужинець приглядався їм спокійно. „Хто ви такі й що ви тут робите?" — він спитався. Джері Джовнс здивувався, що він говорив по англійськи, та вистогнав: „Я ґеольоґ — на науковій виправі".

„Де ви будете робити свої розсліди?" — спитався чужинець. „У горах Ґензі", відповів Джовнс. „Тоді я мушу вас остерегти", чужинець сказав різко, „що там є банда розбишаків. Кождий з них — небезпечний горлоріз".